Eduskunta
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

# Asiantuntijakuuleminen ympäristövaliokunnassa – EU:n kestävyyttä edistävä kemikaalistrategia (E 142/2020 vp)

Komission lokakuussa osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa julkistama kemikaalistrategia on kattava, sekä sisältönsä että suunnitellun aikataulun suhteen kunnianhimoinen ohjelma. Strategialla pyritään suuntaamaan unionia kestävän ja ilmastoneutraalin kiertotalouden suuntaan kemikaalisääntelyn keinoin. Ylätason tavoitteen saavuttamiseksi kemikaalisektorilla on koottu yli 50 kohtaa sisältävä toimintasuunnitelma, joka koskee usean sektorin kemikaaleja koskevaa sääntelyä.

Toimilla pyritään toisaalta kannustamaan ja edistämään kemikaaliteollisuuden innovointia turvallisten ja kestävien kemikaalien tuottamiseksi, toisaalta varmistamaan terveyden ja ympäristön suojelu lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanoa kehittämällä. Esiin on noussut tarve lujittaa ja yksinkertaistaa unionin kemikaalisääntelyn oikeudellista kehystä erityisesti kiireellisten terveys- ja ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Erillisenä tavoitteena on nostettu esiin myös kemikaaleja koskevan kattavan ja avoimen tietopohjan tarjoaminen. Strategiassa korostetaan myös kansainvälisiä toimia, joiden kautta EU:n toimintatapojen ja kemikaalisääntelyn toivotaan toimivan malliesimerkkinä globaalissa toimintaympäristössä. Strategian tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, mutta niiden tarkempi arvioiminen on mahdollista vasta kun komissio esittelee tarkemmat suunnitelmat ja asetusluonnokset.

Terveydensuojelun näkökulmasta merkittäviä tulevia toimia ovat suunnitelma erityistä huolta aiheuttavien aineiden priorisoimiseksi EU:n kemikaaliasetus REACH:n ((EY) N:o 1907/2006) mukaisissa rajoituksissa. Riskinhallintaan sovellettavaa yleistä lähestymistapaa on tarkoitus laajentaa niin, että kulutustavarat eivät tulevaisuudessa sisältäisi tällaisia kemikaaleja. Erityisen haitallisena aineryhmänä on nostettu esiin hitaasti luonnossa hajoavat ns. per- ja polyfluorialkyyli- eli PFAS-yhdisteet, joiden käyttöä ehdotetaan rajoitettavaksi REACH-asetuksen nojalla kaikissa muissa kuin välttämättömissä käyttötarkoituksissa.

Aineiden luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevaan CLP-asetukseen ((EY) N:o 1272/2008) tultaneen esittämään myös terveydensuojeluun vaikuttavia muutoksia. Suunnitelman mukaan asetukseen sisällytettäisiin uusia vaaraluokkia hormonaalisille haitta-aineille, PBT- ja vPvB-aineille

sekä hitaasti hajoaville ja kulkeutuville aineille. Näillä muutoksilla olisi seurannaisvaikutuksia myös muussa kuin varsinaisessa kemikaalilainsäädännössä.

Kemikaalien yhteisvaikutusten huomioiminen sääntelyssä on ollut pitkään keskustelussa EU-tasolla. Nykyinen kemikaalien riskinarviointi on ainekohtaista, eikä yhteisvaikutuksia oteta tällä hetkellä riittävästi huomioon. Esimerkiksi kuluttajat altistuvat monista eri lähteistä peräisin oleville kemikaaleille, joten yhteisvaikutusten huomioiminen kemikaaliriskien arvioinnissa on perusteltua. Komissio esittänee REACH-asetukseen tarkennuksia tältä osin.

Tärkeä aloite on myös ”yksi aine, yksi arviointi” –menettelyn kehittäminen. Menettely edesauttaisi nykyistä parempaa tiedonvaihtoa kemikaalien riskinarvioinnissa ja lisäisi tehokkuutta eri politiikkasektoreiden välisessä yhteistyössä.

Kemikaaliriskien hallinnan kannalta on myös hyvin olennaista, että niistä on tarjolla laadukasta ja ajantasaista tietoa. Strategiassa onkin nostettu esille tarve saattaa eri kemikaalisäädöksiin kirjatut, erityisesti hormonaalisia haitta-aineita koskevat tietovaatimukset ajan tasalle. Uudistus selkeyttäisi nykytilannetta myös kemikaalien markkinoille saattamisen edellytyksenä olevista rekisteröinneistä vastuussa olevalle teollisuudelle.

Myös työntekijöiden suojelua koskevaan EU-sääntelyyn ehdotetaan muutoksia. REACH-rajoituksia on tällä hetkellä mahdollista antaa nopeutetussa menettelyssä tietyn tyyppisille, kulutuskäytössä oleville erityisen vaarallisille aineille. Tämä menettely halutaan nyt ulottaa myös em. aineiden ammattikäyttäjiä koskevaksi, mikä parantaisi ammattikäyttäjien terveyden suojelua.

Komissio pyrkii määrittelemään uusia painopisteitä työterveyttä- ja turvallisuutta koskevaa strategiakehystä koskevan menettelyn yhteydessä. Näillä toimilla pyritään tunnistamaan kaikkein haitallisimmat aineet ja puuttumaan työntekijöiden altistumiseen työperäisiä raja-arvoja asettamalla. Tällaisista vaarallisista aineista strategiassa nostetaan esiin lyijy, asbesti ja di-isosyanaatit.

Neuvotteleva virkamies Hanna Korhonen